

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

10. rujna 2019.*

„Žalba – Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Mjere ograničavanja protiv Islamske Republike Irana – Naknada štete koju je žalitelj navodno pretrpio zbog uvrštenja svojeg imena na popis osoba i subjekata na koje se primjenjuje zamrzavanje financijskih sredstava i gospodarskih izvora – Tužba za naknadu štete – Uvjeti nužni za nastanak izvanugovorne odgovornosti Europske unije – Pojam ‚dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila Unije‘ – Ocjena – Pojam ‚društvo u vlasništvu ili pod kontrolom‘ – Obveza obrazlaganja”

U predmetu C-123/18 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 13. veljače 2018.,

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH, sa sjedištem u Hamburgu (Njemačka), koji zastupa M. Schlingmann, *Rechtsanwalt*,

žalitelj,

a druge stranke postupka su:

Vijeće Europske unije, koje zastupaju J.-P. Hix i M. Bishop, u svojstvu agenata,

tuženik u prvom stupnju,

Europska komisija, koju su u početku zastupali R. Tricot, M. Kellerbauer i C. Zadra, a zatim R. Tricot, C. Hödlmayr i C. Zadra, u svojstvu agenata,

intervenijent u prvom stupnju,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica, J.-C. Bonichot, A. Prechal i M. Vilaras, predsjednici vijeća, A. Rosas (izvjestitelj), E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, C. G. Fernlund, P. G. Xuereb i N. J. Piçarra, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Pitruzzella,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 26. studenoga 2018.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. ožujka 2019.,

* Jezik postupka: njemački

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Svojom žalbom društvo HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH (u daljnjem tekstu: HTTS) traži ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 13. prosinca 2017., HTTS/Vijeće (T-692/15, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2017:890) kojom je taj sud odbio njegovu tužbu za naknadu štete koju je žalitelj navodno pretrpio uvrštenjem svojeg imena, s jedne strane, Provedbenom uredbom Vijeća (EU) br. 668/2010 od 26. srpnja 2010. o provedbi članka 7. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 423/2007 o donošenju mjera ograničavanja protiv Irana (SL 2010., L 195, str. 25.) u Prilog V. Uredbi Vijeća (EZ) br. 423/2007 od 19. travnja 2007. o donošenju mjera ograničavanja protiv Irana (SL 2007., L 103, str. 1.) i, s druge strane, Uredbom Vijeća (EU) br. 961/2010 od 25. listopada 2010. o donošenju mjera ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Uredbe br. 423/2007 (SL 2010., L 281, str. 1.) u Prilog VIII. Uredbi br. 961/2010.

Pravni okvir

- 2 U poglavlju IV. Uredbe br. 961/2010, naslovljenom „Zamrzavanje financijskih sredstava i gospodarskih izvora”, nalazi se članak 16., koji u stavku 2. navodi:

„Zamrzavaju se sva financijska sredstva i gospodarski izvori koji pripadaju osobama, subjektima ili tijelima navedenima u Prilogu VIII., kao i sva financijska sredstva i gospodarski izvori koje te osobe, subjekti ili tijela posjeduju, imaju u vlasništvu ili pod kontrolom. Prilog VIII. obuhvaća fizičke i pravne osobe, subjekte i tijela koji nisu navedeni u Prilogu VII., a koji su u skladu s člankom 20. stavkom 1. točkom (b) Odluke [Vijeća 2010/413/ZVSP od 26. srpnja 2010. o mjerama ograničavanja protiv Irana i stavljanju izvan snage Zajedničkog stajališta 2007/140/ZVSP (SL 2010., L 195, str. 39.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 3., str. 220.)] prepoznati kao:

- (a) osobe, subjekti ili tijela koja sudjeluju u, izravno su povezana s ili koja pružaju potporu nuklearnim aktivnostima Irana – koje predstavljaju rizik od širenja nuklearnog oružja – ili razvoju sustava ispaljivanja iranskog nuklearnog oružja, uključujući i sudjelovanjem u nabavi zabranjene robe i tehnologije ili koja su u vlasništvu takvih osoba, subjekata ili tijela ili se nalaze pod njihovom kontrolom, uključujući i nezakonitim sredstvima ili koja djeluju za njihov račun ili prema njihovim uputama;

[...]

- (d) pravne osobe, subjekti ili tijela koja su u vlasništvu ili pod kontrolom pomorskog prijevoznikog društva Islamske Republike Irana (Islamic Republic of Iran Shipping Lines ili IRISL).

[...]” [neslužbeni prijevod]

Okolnosti spora

- 3 Okolnosti spora u točkama 1. do 10. pobijane presude iznesene su na sljedeći način:

„1. [HTTS] je društvo koje je N. Bateni, njegov jedini član i direktor, osnovao u skladu s njemačkim pravom u ožujku 2009. HTTS obavlja djelatnosti pomorskog agenta i tehničkog upravljanja brodovima.

2. Ovaj predmet ulazi u okvir mjera ograničavanja uvedenih radi stvaranja pritiska na Islamsku Republiku Iran kako bi ta država prestala s nuklearnim aktivnostima koje predstavljaju rizik od širenja nuklearnog oružja i s razvojem sustava za ispaljivanje nuklearnog oružja (u daljnjem tekstu: širenje nuklearnog oružja). Konkretno, on pripada predmetima koji se odnose na mjere poduzete protiv pomorskog trgovačkog društva [IRISL] i protiv fizičkih ili pravnih osoba navodno povezanih s tim trgovačkim društvom, među kojima se, prema mišljenju Vijeća Europske unije, posebno nalaze HTTS i druga dva pomorska trgovačka društva, Hafize Darya Shipping Lines (u daljnjem tekstu: HDSL) i Safiran Pyam Darya Shipping Lines (u daljnjem tekstu: SAPID).
3. Do prvotnog uvrštavanja HTTS-ova imena na popis osoba, subjekata i tijela koji podliježu mjerama ograničavanja iz Priloga V. Uredbi [br. 423/2007] došlo je 26. srpnja 2010., kao posljedica stupanja na snagu Provedbene uredbe [br. 668/2010]. To uvrštavanje nije bilo predmet tužbe za poništenje. Uvrštavanje svojeg imena na popise osoba, subjekata i tijela koji podliježu mjerama ograničavanja iz Priloga VIII. Uredbi Vijeća [br. 961/2010], koje je nekoliko mjeseci kasnije provedeno tom uredbom, HTTS je, s druge strane, osporio te je Opći sud uvrštavanje potom poništio jer je utvrdio da nije bilo u dovoljnoj mjeri obrazloženo (vidjeti točku 5. u nastavku).
4. U Uredbi br. 668/2010 razlog za uvrštavanje HTTS-ova imena u biti je bio taj da je on ‚djelo[vao] za račun HDSL-a u Europi‘. U Uredbi br. 961/2010 razlog je bio taj da je on ‚[bio] pod kontrolom i/ili djelo[vao] za račun IRISL-a‘.
5. Presudom od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716) Opći sud poništio je Uredbu br. 961/2010 u dijelu u kojem se odnosila na to trgovačko društvo, ali s učinkom od 7. veljače 2012., kako bi se Vijeću omogućilo da eventualno u međuvremenu upotpuni obrazloženje ponovnog uvrštavanja HTTS-ova imena. U tom pogledu Opći je sud, naime, smatrao da bi poništenje Uredbe br. 961/2010 s trenutačnim učinkom moglo ozbiljno i nepovratno ugroziti učinkovitost mjera ograničavanja koje su njome donesene protiv Islamske Republike Irana jer se ‚ne može isključiti da se nametanje mjera ograničavanja tužitelju unatoč tome meritorno može pokazati opravdanim‘ (presuda od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće, T-562/10, EU:T:2011:716, t. 41. i 42.).
6. Nakon donošenja presude od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716), Vijeće je izvršilo dodatne upise tužiteljeva imena, koje je potom svaki put osporio i koje je nakon toga Opći sud svaki put poništio u presudama od 12. lipnja 2013., HTTS/Vijeće (T-128/12 i T-182/12, neobjavljena, EU:T:2013:312) i od 18. rujna 2015., HTTS i Bateni/Vijeće (T-45/14, neobjavljena, EU:T:2015:650).
7. Nadalje, valja podsjetiti da je presudom od 16. rujna 2013., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i dr./Vijeće (T-489/10, EU:T:2013:453) Opći sud poništio i uvrštavanje IRISL-ova imena i imena drugih pomorskih trgovačkih društava, uključujući HDSL-ovo i SAPID-ovo, na popise koji su se na njih odnosili, s obrazloženjem da elementi koje je Vijeće iznijelo nisu opravdavali uvrštavanje IRISL-ova imena te stoga nisu mogli opravdati ni donošenje i održavanje na snazi mjera ograničavanja protiv ostalih pomorskih trgovačkih društava koja su bila uvrštena na popise zbog svojih veza s IRISL-om.
8. Tužitelj je Vijeću 23. srpnja 2015. poštom uputio zahtjev za naknadu štete za koju je smatrao da ju je pretrpio zbog činjenice prvotnog i sljedećih uvrštavanja svojeg imena na popise osoba povezanih s IRISL-ovom djelatnošću.
9. U tom zahtjevu za naknadu štete tužitelj je istaknuo svoje pravo ne samo na naknadu imovinske i neimovinske štete za koju je smatrao da ju je pretrpio zbog uvrštavanja uredbama br. 668/2010 i 961/2010, koje su predmet ovog spora, već i štete pretrpljene zbog dodatnih i ponovnih

uvrštavanja (vidjeti točku 6. ove presude). Ukupan iznos tako navedene imovinske štete dosežao je 11 928 939 eura, dok je iznos neimovinske štete dosežao 250 000 eura za razdoblje od 26. srpnja 2010. do 18. rujna 2015.

10. Dopisom od 16. listopada 2015. Vijeće je odbilo taj zahtjev.”

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 4 Zahtjevom podnesenim tajništvu Općeg suda 25. studenoga 2015. društvo HTTS podnijelo je tužbu kojom je tražilo da se Vijeću naloži da mu isplati naknadu štete u iznosu od 2 516 221,50 eura na ime naknade imovinske i neimovinske štete koju je pretrpjelo zbog uvrštavanja svojeg imena na popise koji se nalaze u Prilogu V. Uredbi br. 423/2007 i u Prilogu VIII. Uredbi br. 961/2010 (u daljnjem tekstu: sporni popisi).
- 5 Aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 5. travnja 2016. Europska komisija zatražila je intervenciju u potporu zahtjevu Vijeća. Predsjednik sedmog vijeća Općeg suda prihvatio je taj zahtjev 13. svibnja 2016.
- 6 U svojoj je tužbi društvo HTTS navelo dva tužbena razloga, koji se temelje na povredi obveze obrazlaganja i na povredi materijalnih pretpostavki koje opravdavaju njegovo uvrštenje na sporne popise.
- 7 Kad je riječ o drugom tužbenom razlogu, koji je Opći sud najprije ispitivao, on je u točkama 44. do 46. pobijane presude prije svega istaknuo da mjera ograničavanja koja se može odnositi na nedržavni subjekt sama po sebi nije autonoman akt Vijeća koji ima narav kaznene ili upravne sankcije donesene protiv tog subjekta, nego mjera koja je u smislu članka 215. stavka 2. UFEU-a nužna za to da se Europskoj uniji postupno omogući postizanje konkretnog rezultata koji ona želi ostvariti u okviru međunarodnih odnosa, to jest da u ovom slučaju okonča aktivnosti širenja nuklearnog oružja Islamske Republike Irana te da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, širi cilj održavanja mira i međunarodne sigurnosti – sukladno ciljevima vanjskog djelovanja Unije iz članka 21. UEU-a – može opravdati negativne, čak i znatne posljedice koje za određene gospodarske subjekte proizlaze iz odluka o provedbi akata koje je Unija donijela kako bi se ostvario taj temeljni cilj.
- 8 Zatim, Opći je sud u točki 47. pobijane presude kao prvo utvrdio da se zadiranje u poslovnu djelatnost društva HTTS koje proizlazi iz zamrzavanja financijskih sredstava ne može automatski smatrati osnovom za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije te da je za nastanak takve odgovornosti nužno da sud Unije utvrdi postojanje očitih i neispričivih povreda ili očitih pogrešaka u ocjeni predmetne institucije u vezi s postojanjem navodnih veza između društva HTTS i drugih društava u pitanju, kao što je osobito IRISL.
- 9 Kao drugo, Opći sud je u točki 48. pobijane presude istaknuo da čak i eventualno poništenje jednog ili više akata Vijeća koji su uzrok štete na koju se poziva društvo HTTS ne čini neoboriv dokaz dovoljno ozbiljne povrede prava Unije koju je počinilo Vijeće, a na temelju koje bi se *ipso iure* mogla utvrditi odgovornost Unije.
- 10 Kao treće, Opći je sud u točkama 49. do 51. pobijane presude istaknuo da – ako, u skladu s načelom kontradiktornosti, tužitelj može dokazivati opseg i težinu štete dokazima koji su se pojavili nakon njezina nastanka – tuženoj se instituciji na temelju članka 268. UFEU-a mora omogućiti da se pred sudom Unije u svoju obranu poziva na sve relevantne elemente koji su nastali prije podnošenja tužbe. Takva je mogućnost posebno opravdana u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP), koja je uređena pravilima i postupcima koji su, među ostalim, namijenjeni tomu da se vodi računa o vremenskom razvoju činjenične i pravne situacije koja je predmet vanjskog djelovanja Unije. Tako je Opći sud smatrao da bi pripisivanje bespredmetne naravi elementima koje je predmetna institucija

podnijela u okviru tužbe za naknadu štete, a koji su nastali prije njezina podnošenja, predstavljalo ozbiljnu prepreku učinkovitom izvršavanju nadležnosti institucija Unije kad je riječ o donošenju mjera zamrzavanja financijskih sredstava u okviru ZVSP-a.

- 11 Opći sud je u točki 52. pobijane presude dodao da je u presudi od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716) poništenje Uredbe br. 961/2010 s trenutačnim učinkom izbjegnuto jer se nije moglo „isključiti da se nametanje mjera ograničavanja tužitelju unatoč tome meritorno može pokazati opravdanim”.
- 12 S obzirom na ta razmatranja, Opći sud zaključio je da se ne mogu zanemariti relevantni razlozi i dokazi koje je Vijeće iznijelo u svoju obranu kako bi dokazalo da uvjet nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije koji se odnosi na postojanje dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije nije ispunjen.
- 13 Tako je Opći sud – prilikom ispitivanja relevantnih elemenata radi utvrđivanja toga mogu li se uvrštavanja društva HTTS na sporne popise smatrati očitim i neispričivim povredama ili očitim pogreškama u ocjeni Vijeća – kad je riječ o prirodi veza između društva HTTS i drugih iranskih pomorskih društava u točkama 55. do 60. pobijane presude utvrdio da se pojam društva koje je „u vlasništvu ili pod kontrolom drugog subjekta” odnosi na situaciju u kojoj fizička ili pravna osoba koja je uključena u predmetnu državnu djelatnost nuklearnog naoružanja može utjecati na poslovne izbore društva s kojim je u poslovnim odnosima, i to čak ako ne postoji nikakva pravna veza, vlasnički udio ili udio u kapitalu između tih dvaju gospodarskih subjekata. U tom je pogledu Opći sud podsjetio na sudsku praksu u skladu s kojom svojstvo subjekta koji je „u vlasništvu ili pod kontrolom” treba ocjenjivati od slučaja do slučaja, osobito ovisno o postotku vlasničkog udjela ili intenzitetu predmetne kontrole. U ovom je slučaju Opći sud smatrao da su dokazi na koje se poziva Vijeće, osobito okolnost da je direktor društva HTTS ranije izvršavao funkcije direktora za pravne poslove društva IRISL te da je društvo HTTS dijelilo zajedničku adresu s društvom IRISL Europe GmbH, činili skup dovoljno preciznih i podudarnih indicija na temelju kojih se može smatrati da barem postoji vjerojatnost da je društvo HTTS bilo pod kontrolom društva IRISL ili da je djelovalo za njegov račun. Prema tome, Opći sud smatrao je da Vijeće donošenjem predmetne mjere zamrzavanja financijskih sredstava nije počinilo očite i neispričive povrede ili očite pogreške u ocjeni kad je riječ o doseg poslovnih odnosa između društava HTTS i IRISL.
- 14 Naposljetku, kad je riječ o navodnom nepostojanju opravdanja za uvrštenje društva HTTS na sporne popise nakon što su presudom od 16. rujna 2013., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i dr./Vijeće (T-489/10, EU:T:2013:453) poništeni akti kojima su imena društava IRISL, HDSL i SAPIID uvrštena na popise koji se na njih odnose, Opći sud je u točkama 62. i 63. pobijane presude utvrdio, s jedne strane, da navedeno poništenje samo po sebi nije dovoljno da se utvrdi kako su uvrštavanja imena društva HTTS na sporne popise sadržavala dovoljno ozbiljnu nezakonitost koja je takva da dovodi do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije. S druge strane, Opći je sud utvrdio da su se uvrštavanja društva HTTS na sporne popise u biti temeljila na izvješću Odbora za sankcije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda kojim su utvrđene tri očite povrede embarga na oružje uvedenog Rezolucijom 1747 (2007) Vijeća sigurnosti od 24. ožujka 2007. koje je počinilo društvo IRISL. Međutim, Opći je sud smatrao da se, s obzirom na zaključke iz tog izvješća, zaključak da je društvo IRISL bilo uključeno u djelatnosti nuklearnog naoružanja Islamske Republike Irana ne može smatrati očito pogrešnim.
- 15 S obzirom na ta razmatranja, Opći sud odbio je drugi tužbeni razlog.
- 16 U okviru ispitivanja prvog tužbenog razloga Opći sud odbio je tužiteljev argument koji se odnosi na nedostatnost obrazloženja za uvrštenje njegova imena u Prilog VIII. Uredbi br. 961/2010. On u točki 88. pobijane presude, citirajući presudu od 11. srpnja 2007., Sison/Vijeće (T-47/03, neobjavljena, EU:T:2007:207, t. 238.), najprije navodi da nedostatno obrazloženje akta načelno nije razlog nastanka odgovornosti Unije.

- 17 Zatim, u točkama 89. i 90. pobijane presude Opći je sud u biti utvrdio da – s obzirom na to da se Vijeće u svrhu dokazivanja zakonitosti svojeg postupanja može pozivati na sve dokaze koji su nastali do podnošenja tužbe za naknadu štete – obrazloženje uvrštenja društva HTTS na sporne popise treba tumačiti s obzirom na razloge koje je Vijeće navelo u svojoj Odluci 2012/35/ZVSP od 23. siječnja 2012. o izmjeni Odluke 2010/413/ZVSP o mjerama ograničavanja protiv Irana (SL 2012., L 19, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 12., str. 170.), kojom je njegovo ime zadržano na popisu priloženom Odluci Vijeća 2010/413. Prema mišljenju Općeg suda, dodatni razlozi na koje se Vijeće poziva u Odluci 2012/35 društvu HTTS omogućuju da shvati razloge zbog kojih je njegovo ime uvršteno na sporne popise.
- 18 S obzirom na ta razmatranja, Opći sud odbio je prvi tužbeni razlog i, prema tome, tužbu društva HTTS u cijelosti.

Zahtjevi stranaka pred Sudom

- 19 HTTS od Suda zahtijeva da:
- ukine pobijanu presudu;
  - naloži Vijeću plaćanje naknade štete u iznosu od 2 516 221,50 eura na ime naknade imovinske i neimovinske štete nastale uvrštenjem tužiteljeva imena na sporne popise, kao i zateznih kamata izračunatih na osnovi kamatne stope koju Europska središnja banka (ESB) primjenjuje na svoje glavne operacije refinanciranja, uvećane za 2 postotna boda, i to počevši od 17. listopada 2015. do potpunog plaćanja iznosa naknade štete, i da
  - naloži Vijeću snošenje troškova.
- 20 Vijeće od Suda zahtijeva da:
- odbije žalbu;
  - podredno, vrati predmet na odlučivanje Općem sudu;
  - podredno, odbije tužbu, i
  - naloži žalitelju snošenje troškova.
- 21 Komisija od Suda zahtijeva da:
- odbije žalbu u cijelosti;
  - podredno, u slučaju ukidanja pobijane presude, odbije tužbu, i
  - naloži društvu HTTS snošenje troškova.

Žalba

- 22 U prilog osnovanosti žalbe žalitelj ističe četiri žalbena razloga.

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 23 Društvo HTTS ističe da je Opći sud, osobito u točkama 49. i 50. pobijane presude, počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da se Vijeće moglo pozivati na informacije i elemente kojima nije raspolagalo na datum uvrštenja društva HTTS na sporne popise, kako bi dokazalo da nije počinilo dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koja dovodi do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti. Naime, to društvo smatra da je Opći sud trebao razmatrati situaciju na datum donošenja predmetnih mjera ograničavanja, kako bi utvrdio bi li na temelju raspoloživih elemenata uobičajeno oprezna i pažljiva uprava postupila na jednak način kao i Vijeće u predmetnom slučaju.
- 24 Društvo HTTS dodaje da posebnosti djelovanja i ciljeva Unije u okviru ZVSP-a ne opravdavaju drukčiji pristup. Tako djelovanje institucija čak i u tom području može dovesti do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije, s obzirom na to da su te institucije obvezne poštovati načela vladavine prava, kao i temeljna prava.
- 25 Osim toga, društvo HTTS prigovara Općem sudu da nije uzeo u obzir presudu od 30. svibnja 2017., Safa Nicu Sepahan/Vijeće (C-45/15 P, EU:C:2017:402), koja pokazuje osnovanost tih argumenata. Naime, Sud je u toj presudi utvrdio da Vijeće ne može nekoliko godina kasnije podnošenjem novih dokaza ispraviti povredu svoje obveze da u slučaju pobijanja podnese informacije ili dokaze koji potkrepljuju razloge donošenja mjera ograničavanja protiv fizičke ili pravne osobe.
- 26 Naposljetku, žalitelj ističe da je Opći sud također trebao voditi računa o tvrdnjama Vijeća u okviru predmeta u kojima je donesena presuda od 12. lipnja 2013. HTTS/Vijeće (T-128/12 i T-182/12, neobjavljena, EU:T:2013:312), iz koje proizlazi da ta institucija na početku 2012. godine nije raspolagala informacijama na koje se poziva u svoju obranu u okviru tužbe pred Općim sudom, kako bi dokazala da nije ispunjen prvi uvjet za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije.
- 27 Vijeće odgovara da je Opći sud pravilno utvrdio da, s obzirom na to da je tužbu za naknadu štete moguće podnijeti u roku od pet godina počevši od nastanka činjenice koja je dovela do navodne štete, predmetna institucija u navedenom roku ima pravo u svoju obranu isticati sve elemente koji su nastali prije podnošenja tužbe, kako bi dokazala da nije počinila dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije, jednako kao što tužitelj može dokazivati opseg i težinu svoje štete na temelju dokaznih elemenata koji su nastali nakon što je šteta nastupila.
- 28 Suprotna bi teza, prema mišljenju te institucije, znatno ograničila učinkovito izvršavanje ovlasti u području ZVSP-a dodijeljenih institucijama Unije za donošenje nužnih mjera ograničavanja u prilog provedbi takve politike.
- 29 Kad je riječ o argumentu društva HTTS koji se odnosi na navodnu povredu načela vladavine prava koju je počinio Opći sud, Vijeće ističe da sudovi Unije mogu, uz poštovanje tih načela, uzeti u obzir posebne okolnosti, s obzirom na činjenicu da su te mjere poduzete u svrhu provedbe odluka ZVSP-a, kao što je to Opći sud utvrdio u točki 50. pobijane presude.
- 30 Naposljetku, kad je riječ o argumentu koji društvo HTTS nastoji izvući iz presude od 30. svibnja 2017., Safa Nicu Sepahan/Vijeće (C-45/15 P, EU:C:2017:402), iz nje, prema mišljenju Vijeća, ne proizlazi da Opći sud ne može uzeti u obzir okolnosti koje su nastale nakon donošenja predmetnih uvrštenja, kako bi ocijenio postojanje dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije. Vijeće osobito ističe da, ako je osoba protiv koje su poduzete mjere ograničavanja djelovala na način koji opravdava te mjere, ne treba joj priznati pravo na naknadu štete čak i ako institucija u trenutku donošenja navedenih mjera

nije znala za te činjenice i ako su te mjere zbog toga poništene. Prema mišljenju Vijeća, to bi bilo tim više opravdano da je osoba protiv koje su donesene mjere ograničavanja znala ili morala znati za predmetne činjenice.

- 31 Komisija se u bitnome slaže s argumentima Vijeća koji se odnose na poštovanje načela jednakosti oružja, a koji opravdavaju mogućnost da se ta institucija poziva na elemente koji su nastali nakon datuma uvrštenja društva HTTS na sporne popise. Kad je riječ osobito o tumačenju presude od 30. svibnja 2017., *Safa Nicu Sepahan/Vijeće* (C-45/15 P, EU:C:2017:402), Komisija dodaje da upućivanje društva HTTS na njezinu točku 40. nije opravdano jer u toj točki Sud zauzima stajalište o pitanju je li u tom slučaju postojala dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila Unije, a ne o trenutku koji je relevantan za ocjenu osnovanosti tužbe za naknadu štete.

Ocjena Suda

- 32 Iz sudske prakse Suda proizlazi da je nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije uvjetovan ispunjenjem nekoliko uvjeta, odnosno postojanjem dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila kojemu je predmet dodjela prava pojedincima, postojanjem stvarne štete i postojanjem uzročne veze između povrede obveze autora akta i štete koju su pretrpjele oštećene osobe (vidjeti u tom smislu presude od 10. srpnja 2003., *Komisija/Fresh Marine*, C-472/00 P, EU:C:2003:399, t. 25., od 19. travnja 2012., *Artegodan/Komisija*, C-221/10 P, EU:C:2012:216, t. 80. i navedenu sudsku praksu i od 13. prosinca 2018., *Europska unija/Kendrion*, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, t. 117.).
- 33 Kad je riječ posebice o prvom od tih uvjeta, koji je jedini o kojem je riječ u ovoj žalbi, Sud je naveo da dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila kojemu je predmet dodjela prava pojedincima postoji kad institucija o kojoj je riječ očito i grubo ne poštuje granice svoje diskrecijske ovlasti, pri čemu su elementi koje treba uzeti u obzir osobito složenost situacija koje treba riješiti, stupanj jasnoće i preciznosti povrijeđenog pravila kao i opseg margine prosudbe koja je tim pravilom ostavljena tijelima Unije (vidjeti u tom smislu presude od 19. travnja 2007., *Holcim (Deutschland)/Komisija*, C-282/05 P, EU:C:2007:226, t. 50. i od 30. svibnja 2017., *Safa Nicu Sepahan/Vijeće*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, t. 30.).
- 34 U tom pogledu valja istaknuti da postojanje dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 20. svojeg mišljenja, proizlazi iz nužnosti odvagivanja između, s jedne strane, zaštite pojedinaca od nezakonitih djelovanja institucija i, s druge strane, manevarskog prostora koji se potonjima mora priznati kako se ne bi onemogućilo njihovo djelovanje. To je odvagivanje utoliko važnije u području mjera ograničavanja, u kojem prepreke na koje Vijeće nailazi u pogledu dostupnosti informacija često posebno otežavaju ocjenu koju ono mora provesti.
- 35 S obzirom na ta razmatranja valja provjeriti je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 49. i 50. pobijane presude utvrdio da se Vijeće moglo pozivati na sve relevantne elemente koji su nastali prije podnošenje tužbe za naknadu štete kako bi dokazalo da nije počinilo dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koja bi dovela do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti. Konkretnije, valja provjeriti je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je Vijeću dopustio da se u tom kontekstu poziva na elemente koje ta institucija nije uzela u obzir prilikom uvrštavanja društva HTTS na sporne popise.
- 36 Kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 32. ove presude, kako bi se ispunio prvi uvjet nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije, nužno je, s jedne strane, da dođe do nastanka povrede pravnog pravila Unije kojemu je predmet dodjela prava pojedincima i, s druge strane, da ta povreda bude dovoljno ozbiljna.

- 37 Kad je riječ o prvom dijelu tog uvjeta, valja podsjetiti na to da se, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, zakonitost pobijanog akta u okviru tužbe za poništenje mora ocjenjivati na temelju činjeničnih i pravnih elemenata koji su postojali na datum njegova donošenja (presude od 18. srpnja 2013., *Schindler Holding i dr./Komisija*, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 31. i navedena sudska praksa i od 3. rujna 2015., *Inuit Tapiriit Kanatami i dr./Komisija*, C-398/13 P, EU:C:2015:535, t. 22. i navedena sudska praksa).
- 38 Međutim, zahtjevi dosljednosti na kojima se temelji sustav pravnih lijekova predviđen UFEU-om obvezuju da se metodologija u skladu s kojom se ispituje zakonitost akta ili postupanje institucije Unije ne razlikuje s obzirom na vrstu tužbe.
- 39 Tako se i u okviru tužbe za naknadu štete nezakonitost akta ili postupanja koje može dovesti do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije treba ocjenjivati ovisno o pravnim i činjeničnim elementima koji su postojali u trenutku donošenja navedenog akta ili u trenutku postupanja.
- 40 Taj zahtjev nije doveden u pitanje ustaljenom sudskom praksom koju Opći sud u bitnome navodi u točki 42. pobijane presude, iz koje proizlazi da je tužba za naknadu štete autonomno pravno sredstvo koje ima posebnu funkciju u sustavu pravnih sredstava i ovisi o pretpostavkama za primjenu koje su određene uzimajući u obzir njegovu posebnu svrhu (vidjeti u tom smislu presudu od 23. ožujka 2004., *Ombudsman/Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, t. 59. i navedenu sudska praksu). Naime, ta autonomija ne utječe na činjenicu da je na sudu Unije da u svrhu ocjene osnovanosti takve tužbe analizira zakonitost postupanja institucije ili tijela Unije koje je uzrokovalo štetu (vidjeti u tom smislu presudu od 23. ožujka 2004., *Ombudsman/Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, t. 60. i 61.).
- 41 Budući da je Uredba br. 961/2010 poništena presudom Općeg suda od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716), koja je postala pravomoćna jer protiv nje u propisanim rokovima nije podnesena žalba, valja utvrditi da je u pogledu te uredbe prvi dio prvog uvjeta za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije već bio ispunjen (vidjeti u tom smislu presudu od 1. lipnja 2006., P & O European Ferries (Vizcaya) i Diputación Foral de Vizcaya/Komisija, C-442/03 P i C-471/03 P, EU:C:2006:356, t. 41. do 45.).
- 42 Kad je riječ o drugom dijelu prvog uvjeta za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije, iz sudske prakse navedene u točki 33. ove presude također proizlazi da samo očita i teška povreda granica njezine margine prosudbe koju je počinila predmetna institucija može dovesti do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije. Usto, iz te sudske prakse proizlazi da, kako bi ocijenio je li povreda pravnog pravila Unije dovoljno ozbiljna, sud Unije osobito uzima u obzir složenost situacija koje se uređuje, teškoće u primjeni ili tumačenju tekstova i, konkretnije, marginu prosudbe kojom raspolaže autor spornog akta.
- 43 Tako do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije može dovesti samo utvrđenje nepravilnosti koju u sličnim okolnostima uobičajeno oprezno i pažljivo upravno tijelo ne bi počinilo.
- 44 Valja utvrditi da se sva mjerila navedena u točki 42. ove presude koja treba uzeti u obzir prilikom ocjene dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije odnose na datum donošenja odluke predmetne institucije ili na datum njezina postupanja.
- 45 U tim okolnostima valja smatrati da se stupanj ozbiljnosti povrede pravnog pravila Unije koju je počinila predmetna institucija, a koji zahtijeva sudska praksa, ne može ocjenjivati u trenutku različitom od onoga u kojem je počinjena navedena povreda jer je taj trenutak neodvojivo povezan s tom povredom.
- 46 Iz toga slijedi da postojanje dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije nužno treba ocjenjivati s obzirom na okolnosti u kojima je institucija djelovala na taj određeni datum.

- 47 Iz prethodno navedenog također slijedi da se institucija radi pobijanja postojanja takve dovoljno ozbiljne povrede može pozivati samo na elemente koje je uzela u obzir u svrhu donošenja predmetnog akta.
- 48 Naposljetku, valja istaknuti da, kad bi se institucija mogla pozivati na svaki relevantan element koji nije uzela u obzir prilikom donošenja predmetne odluke kako bi dokazala da nije počinila dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koja dovodi do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti, ishod tužbe za naknadu štete ovisio bi o datumu njezina podnošenja. Naime, naknada štete pretrpljene zbog postupanja institucija Unije u tom kontekstu ovisila bi o tome je li u razdoblju od pet godina tijekom kojeg se može podnijeti tužba za naknadu štete predviđena člankom 46. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije bilo koji element koji se nije uzelo u obzir prilikom donošenja predmetne odluke omogućavao instituciji koja je tu odluku donijela da opravda svoje djelovanje.
- 49 U tom pogledu valja istaknuti da to nije cilj zastarnog roka predviđenog tom odredbom. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, funkcija je tog roka, s jedne strane, osigurati zaštitu prava oštećene osobe, koja mora imati dovoljno vremena za prikupljanje odgovarajućih informacija u slučaju eventualnog podnošenja tužbe, i, s druge strane, izbjeći da se unedogled odgodi izvršenje prava oštećene osobe na naknadu štete (presuda od 8. studenoga 2012., *Evropaiki Dynamiki/Komisija*, C-469/11 P, EU:C:2012:705, t. 33. i 53. i navedena sudska praksa).
- 50 Međutim, zaštita prava oštećene osobe, koja mora imati dovoljno vremena za prikupljanje odgovarajućih informacija u svrhu eventualnog podnošenja tužbe, mogla bi biti dovedena u pitanje ako bi protek vremena nakon donošenja odluke ili predmetnog postupanja mogao otežati dokazivanje toga da je predmetna institucija počinila dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije.
- 51 S obzirom na sva prethodno navedena razmatranja, valja zaključiti da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 49. i 50. pobijane presude utvrdio da se Vijeće može pozivati na sve relevantne elemente koje nije uzelo u obzir prilikom uvrštenja društva HTTS na sporne popise, kako bi dokazalo da nije počinilo dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koja dovodi do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti.
- 52 Suprotno onomu što ističe Vijeće, taj zaključak nije doveden u pitanje posebnostima ZVSP-a.
- 53 Naime, s jedne strane, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 23. svojeg mišljenja, Sud je u tom području već primijenio uvjete koji se odnose na nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije, navedene u točki 32. ove presude (presuda od 30. svibnja 2017., *Safa Nicu Sepahan/Vijeće*, C-45/15 P, EU:C:2017:402). S druge strane, iz sudske prakse navedene u točki 33. ove presude proizlazi da se složenost situacija koje treba riješiti i teškoće u primjeni ili tumačenju pravnih pravila Unije koja su dio tog područja – a koja je Vijeće primijenilo u okviru donošenja akta o kojem je riječ – uzimaju u obzir prilikom ocjene postupanja te institucije kako bi se utvrdilo je li ona počinila dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije.
- 54 Usto, navedeni zaključak nije doveden u pitanje ni argumentom Vijeća u skladu s kojim, s obzirom na to da se tužba za naknadu štete može podnijeti u roku od pet godina počevši od nastanka činjenice koja je uzrokovala navodnu štetu, tužitelj može dokazivati opseg i težinu svoje štete pomoću dokaza koji su nastali nakon što je do nje došlo.
- 55 U tom pogledu valja istaknuti da su „dovoljno ozbiljna povreda” i „šteta” dva različita pojma koji nastaju u različitim razdobljima i koji se ne smiju miješati. Naime, „dovoljno ozbiljna povreda”, kao što to proizlazi iz točaka 33. do 50. ove presude, statičan je pojam, ograničen na trenutak u kojem je akt donesen ili u kojem je došlo do predmetnog nezakonitog postupanja, dok je, nasuprot tomu, pojam „šteta” po svojoj prirodi dinamičan pojam jer se, s jedne strane, šteta može pojaviti nakon donošenja akta ili nakon nezakonitog postupanja te se, s druge strane, njezin opseg može mijenjati kroz vrijeme.

56 Iz toga slijedi da prvi žalbeni razlog treba prihvatiti.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 57 Svojim drugim žalbenim razlogom društvo HTTS osporava kvalifikaciju društva koje je „u vlasništvu ili pod kontrolom” društva IRISL koju je dao Opći sud.
- 58 Najprije, društvo HTTS ističe da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 56. pobijane presude smatrao da vlasničke odnose između njega i društva IRISL ne treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja toga je li ono bilo „u vlasništvu ili pod kontrolom” potonjeg. Osim toga, uredbe br. 423/2007 i 961/2010 ne dopuštaju uvrštenje subjekta koji je samo djelovao za račun društva IRISL.
- 59 Zatim, kad je riječ o elementima koje iznosi Vijeće i koji su navedeni u točki 59. pobijane presude, društvo HTTS, s jedne strane, navodi da oni ne omogućuju dokazivanje toga da je ono bilo „u vlasništvu ili pod kontrolom” društva IRISL. S druge strane, društvo HTTS navodi da Vijeće nije raspolagalo tim elementima kad ga je uvrstilo na sporne popise. U tom pogledu ono podsjeća na to da je Opći sud u presudi od 6. rujna 2013., *Bateni/Vijeće* (T-42/12 i T-181/12, neobjavljena, EU:T:2013:409) smatrao da elementi koji su bili na raspolaganju Vijeću prilikom donošenja pobijanih akata u tom predmetu nisu sadržavali ni najmanju naznaku o navodnoj IRISL-ovoj kontroli ili o djelatnostima koje je društvo HTTS izvršavalo za račun društva IRISL.
- 60 Naposljetku, društvo HTTS ističe činjenicu da, iako je Opći sud smatrao zakonitim da se Vijeće može pozivati na elemente u svoju obranu, on nije uzeo u obzir elemente koje je to društvo navelo u prilog svojoj tužbi, kao što su poništenja uvrštenja društava IRISL, SAPID i HDSL.
- 61 Vijeće odgovara da Opći sud u točki 56. pobijane presude ni na koji način nije utvrdio da vlasnički udio nije imao ulogu u ocjeni odnosa vlasništva ili kontrole nekog društva, nego se ograničio na utvrđenje toga da je odlučujući kriterij u tom pogledu bila mogućnost izvršavanja utjecaja.
- 62 Kad je riječ o indicijama koje je Opći sud naveo u točki 59. pobijane presude, Vijeće ističe da uzimanje u obzir tih indicija u njihovoj cjelini omogućuje da se potkrijepi utvrđenje u skladu s kojim ono nije počinilo očite i neispričive povrede ili očite pogreške u ocjeni kad je riječ o dosegu poslovnih odnosa između društava HTTS i IRISL. U svakom slučaju, prema mišljenju Vijeća, argumentima koje žalitelj navodi u tom pogledu nastoji se dovesti u pitanje ocjena Općeg suda o dokazima kojima je raspolagao. Prema tome, ti su argumenti nedopušteni u okviru žalbe.
- 63 Osim toga, Vijeće navodi da presuda od 6. rujna 2013., *Bateni/Vijeće* (T-42/12 i T-181/12, neobjavljena, EU:T:2013:409) nije relevantna u kontekstu ovog predmeta, s obzirom na to da se ona odnosila na tužbu za poništenje kojoj predmet nije bilo uvrštenje društva HTTS na sporne popise.
- 64 Naposljetku, Vijeće tvrdi da je presudom od 17. veljače 2017., *Islamic Republic of Iran Shipping Lines i dr./Vijeće* (T-14/14 i T-87/14, EU:T:2017:102) Opći sud potvrdio zakonitost uvrštenja društava IRISL, HDSL i SAPID. U svakom slučaju, Vijeće podsjeća na to da uvrštenja društva HTTS na sporne popise ne čine dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije jer je Odbor za sankcije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda utvrdio tri očite povrede embarga na oružje uvedenog Rezolucijom 1747 (2007) Vijeća sigurnosti koje je počinilo društvo IRISL.

65 Komisija se slaže s argumentima Vijeća. Kad je riječ o pogrešci koja se tiče prava koja se odnosi na kriterij koji se primjenjuje da bi se utvrdilo u kojim situacijama pojedino društvo kontrolira ili ima u svojem vlasništvu drugi pravni subjekt, Komisija ističe da ne postoji bitna materijalna razlika između djelovanja pod kontrolom društva i djelovanja za njegov račun jer te dvije situacije nužno podrazumijevaju odnos kontrole ili barem utjecaja.

Ocjena Suda

66 Drugi žalbeni razlog dijeli se na dva dijela.

67 Prvim prigovorom iz prvog dijela društvo HTTS u bitnome ističe da je Opći sud pogrešno utvrdio da vlasnički udio nije element koji treba uzeti u obzir kako bi se utvrdilo je li žalitelj društvo koje je „u vlasništvu ili pod kontrolom” društva IRISL.

68 Članak 16. stavak 2. točka (d) Uredbe br. 961/2010 propisuje zamrzavanje financijskih sredstava i gospodarskih izvora koji pripadaju osobama, subjektima ili tijelima na koje se ne odnose relevantne rezolucije Vijeća sigurnosti, a koji su „u skladu s člankom 20. stavkom 1. [točkom] (b) Odluke 2010/413 [...] prepoznati kao pravna osoba, subjekt ili tijelo koje je u vlasništvu društva [IRISL] ili pod njegovom kontrolom”.

69 Upotreba pojmova „u vlasništvu” i „pod kontrolom” u Uredbi br. 961/2010 odgovara nužnosti da se Vijeću omogući da poduzme učinkovite mjere protiv svih osoba, subjekata ili tijela koja su povezana s društvima umiješanima u nuklearno naoružanje. Iz toga slijedi da vlasništvo ili kontrola mogu biti izravni ili neizravni. Naime, kad bi se ta veza mogla dokazati samo na temelju vlasništva ili izravne kontrole navedenih osoba, mjere bi se mogle zaobići mnogim ugovornim ili faktičnim mogućnostima kontrole, jednakog opsega kao i vlasništvo ili izravna kontrola, koje bi društvu dale mogućnost utjecanja na druge subjekte.

70 Tako pojam „društvo koje je u vlasništvu ili pod kontrolom” – kao što je to Opći sud naveo u točki 55. pobijane presude – u području mjera ograničavanja uglavnom nema jednak doseg kao u području prava društava, kad je riječ o utvrđivanju poslovne odgovornosti društva koje se u pogledu odlučivanja pravno nalazi pod kontrolom drugog gospodarskog subjekta.

71 Opći je sud u točki 56. pobijane presude utvrdio da se pri ocjeni zakonitosti mjere ograničavanja taj pojam zapravo odnosi na situaciju u kojoj je fizička ili pravna osoba uključena u aktivnosti širenja nuklearnog oružja u stanju utjecati na poslovne izbore drugog društva s kojim je u poslovnom odnosu, i to čak i u nedostatku bilo kakve pravne veze, u smislu vlasničkog udjela ili udjela u kapitalu između tih dvaju gospodarskih subjekata.

72 Međutim, valja utvrditi da se prigovor koji žalitelj ističe protiv te točke pobijane presude temelji na njezinu pogrešnom tumačenju.

73 Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 39. svojeg mišljenja, iz navedene točke ne proizlazi da Opći sud ni u kojem pogledu nije vodio računa o postojanju eventualne pravne veze, vlasničkog udjela ili udjela u kapitalu između društava HTTS i IRISL, nego samo da nepostojanje takve veze nije dovoljno za isključenje svojstva subjekta koji je „u vlasništvu ili pod kontrolom”.

74 Drugim riječima, Opći sud je smatrao da, iako se postojanje pravne veze, vlasničkog udjela ili udjela u kapitalu u nekim slučajevima može očitovati u obliku mogućnosti utjecanja na odabir subjekta koji je u vlasništvu ili pod kontrolom, to nije uvjet *sine qua non* za izvršavanje takvog utjecaja.

- 75 S obzirom na prethodno navedeno, valja smatrati da Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je utvrdio da se društvo može smatrati „društvom koje je u vlasništvu ili pod kontrolom drugog subjekta” ako se potonji nalazi u situaciji u kojoj može utjecati na poslovne izbore predmetnog društva, čak i u slučaju da između dvaju gospodarskih subjekata ne postoji nikakva pravna veza, vlasnički udio ili udio u kapitalu.
- 76 Prvi prigovor iz prvog dijela stoga treba odbiti kao neosnovan.
- 77 Kad je riječ o drugom prigovoru iz prvog dijela, u skladu s kojim uredbe br. 423/2007 i 961/2010 ne dopuštaju uvrštenje društva koje samo djeluje „za račun” društva IRISL, valja utvrditi da tekst članka 16. stavka 2. točke (d) Uredbe br. 961/2010 doista izričito ne spominje činjenicu djelovanja za račun drugog društva. Međutim, u svrhu donošenja mjera poput onih koje je Vijeće donijelo u pogledu društva HTTS, činjenicu djelovanja pod kontrolom neke osobe ili subjekta i činjenicu djelovanja za račun takve osobe ili subjekta treba izjednačiti.
- 78 Taj je zaključak najprije potvrđen analizom cilja te odredbe, kojim se, kao što je to navedeno u točki 69. ove presude, nastoji omogućiti Vijeću da poduzme učinkovite mjere protiv osoba umiješanih u nuklearno naoružanje i kojim se nastoji izbjeći zaobilaženje takvih mjera.
- 79 Zatim, navedeni je zaključak također potkrijepljen analizom konteksta u kojem se nalazi članak 16. stavak 2. točka (d) Uredbe br. 961/2010. U tom pogledu valja naglasiti, kao što je to učinila Komisija, da je u članku 16. stavku 2. točki (a) Uredbe br. 961/2010 činjenica da se društvo nalazi pod kontrolom osobe ili subjekta ili da je ono u vlasništvu osobe ili subjekta izjednačena s činjenicom djelovanja prema uputama ili za račun neke osobe ili subjekta.
- 80 Iz toga slijedi da drugi prigovor iz prvog dijela i, prema tome, prvi dio u cjelini treba odbiti kao neosnovane.
- 81 Kad je riječ o drugom dijelu drugog žalbenog razloga, najprije valja ispitati prigovor koji se temelji na tome da Vijeće na datum uvrštenja društva HTTS na sporne popise nije znalo za indicije koje dokazuju svojstvo društva HTTS kao društva koje je „u vlasništvu ili pod kontrolom” društva IRISL, navedene u točki 59. pobijane presude.
- 82 Međutim, valja podsjetiti, kao što to proizlazi iz točke 46. ove presude, da dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koja može dovesti do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti treba ocjenjivati ovisno o okolnostima u kojima je predmetna institucija djelovala na datum kad je došlo do spornog postupanja ili do donošenja pobijanog akta.
- 83 To je razlog zbog kojeg se, kao što je to utvrđeno u točki 47. ove presude, institucija prilikom osporavanja postojanja takve dovoljno ozbiljne povrede ne može pozivati na elemente koje nije uzela u obzir prilikom donošenja predmetnog akta, čak i ako ta institucija smatra da takvi elementi mogu valjano nadopuniti razloge navedene u tom aktu ili da su mogli poslužiti kao osnova za njegovo donošenje.
- 84 U tom pogledu valja istaknuti da je na raspravi, u odgovoru na pitanje Suda, Vijeće potvrdilo da ono u trenutku donošenja uredbi br. 668/2010 i 961/2010 nije raspolagalo elementima navedenima u točki 59. pobijane presude, tako da ta institucija u trenutku u kojem je ispitivala slučaj nije mogla ocijeniti te elemente.
- 85 Sud je u točki 51. ove presude već utvrdio da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je utvrdio da se Vijeće može pozivati na elemente koje nije uzelo u obzir prilikom donošenja predmetnog akta kako bi dokazalo da nije počinilo dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije koje dodjeljuje prava pojedincima, a koja dovodi do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti.

- 86 Iz toga slijedi da je Opći sud također počinio pogrešku koja se tiče prava kad je u točki 60. pobijane presude u bitnome utvrdio da iz elemenata koje Vijeće nije uzelo u obzir prilikom uvrštenja društva HTTS na sporne popise proizlazi da navedena institucija u okviru svoje ocjene dosega poslovnog odnosa između društva HTTS i IRISL nije počinila dovoljno ozbiljnu povredu pravnog pravila Unije.
- 87 Iz toga proizlazi da treba prihvatiti prvi prigovor iz drugog dijela drugog žalbenog razloga.
- 88 Kad je riječ o prigovorima koji se temelje, s jedne strane, na tome da indicije navedene u točki 59. pobijane presude koje iznosi Vijeće ne omogućuju dokazivanje toga da je društvo HTTS bilo „u vlasništvu ili pod kontrolom” društva IRISL i, s druge strane, na tome da Opći sud nije ocjenjivao postotak vlasničkog udjela i intenzitet kontrole na temelju navedenih indicija, na te prigovore ne treba odgovoriti jer je u točki 86. ove presude utvrđeno da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što se temeljio na elementima iz navedene točke 59. koje Vijeće nije uzelo u obzir prilikom uvrštenja društva HTTS na sporne popise.
- 89 Posljedično, drugi dio drugog žalbenog razloga treba prihvatiti.

Treći i četvrti žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 90 Treći i četvrti žalbeni razlog temelje se na pogrešci koja se tiče prava koju je počinio Opći sud time što je smatrao, s jedne strane, da Vijeće nije povrijedilo svoju obvezu obrazlaganja uvrštenja društva HTTS na sporne popise i, s druge strane, da nedostatno obrazloženje akta nije takvo da dovodi do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije.
- 91 Kad je riječ o trećem žalbenom razlogu, društvo HTTS ističe da je Opći sud u točki 86. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava time što je pretpostavio da je Uredba br. 668/2010 primjenjiva u ovom slučaju, tako da Vijeće nije povrijedilo svoju obvezu obrazlaganja uvrštenja društva HTTS na sporne popise.
- 92 Naime, prema mišljenju društva HTTS, ta je uredba Uredbom br. 961/2010 – koju je pak Opći sud poništio presudom od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716) zbog toga što je njezino obrazloženje bilo nedostatno – postala „zastarjelom”.
- 93 Usto, „dodatni” razlozi koje Opći sud navodi u točkama 89. i 90. pobijane presude kako bi opravdao uvrštenja društva HTTS na sporne popise čine elemente koji su nastali ili za koje je Vijeće saznalo nakon tih uvrštenja i posljedično ih ne treba uzeti u obzir zbog razloga navedenih u okviru prvog žalbenog razloga.
- 94 Kad je riječ o četvrtom žalbenom razlogu, prema mišljenju društva HTTS, Opći sud počinio je pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 88. pobijane presude utvrdio da povreda obveze obrazlaganja načelno ne dovodi do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije. U tom pogledu žalitelj navodi da je poštovanje obveze obrazlaganja nužno kako bi se smatralo da postupak poštuje načela vladavine prava. Prema tome, povreda te obveze čini povredu prava na djelotvornu sudsku zaštitu. Osim toga, kad je riječ o mjerama ograničavanja koje su donesene u okviru ZVSP-a, obveza obrazlaganja dovodi do toga da Vijeće ima obvezu prikupljanja informacija ili dokaza koji opravdavaju te mjere, kako bi u slučaju pobijanja sudu Unije moglo podnijeti navedene informacije ili elemente.
- 95 Vijeće i Komisija traže odbijanje trećeg i četvrtog žalbenog razloga.

Ocjena Suda

- 96 Treći i četvrti žalbeni razlog usko su povezani i stoga ih treba razmatrati zajedno.
- 97 Najprije valja smatrati da su prigovori koji se odnose na točke 89. i 90. pobijane presude bespredmetni jer su usmjereni protiv obrazloženja pobijane presude koje Opći sud podredno navodi.
- 98 Zatim valja podsjetiti, kao što je to Opći sud naveo u točkama 84. i 85. pobijane presude, da uvrštenje imena društva HTTS uredbama br. 668/2010 i 961/2010 nije obrazloženo na jednak način u tim dvjema uredbama i da je presudom od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716) Opći sud utvrdio nezakonitost samo Uredbe br. 961/2010.
- 99 U tim je okolnostima Opći sud u točki 86. pobijane presude, s jedne strane, mogao valjano smatrati da se iz poništenja Uredbe br. 961/2010 presudom od 7. prosinca 2011., HTTS/Vijeće (T-562/10, EU:T:2011:716) nije moglo zaključiti da je Uredbu br. 668/2010 također trebalo smatrati nezakonitom zbog nedostatnog obrazloženja.
- 100 S druge strane, valja utvrditi da je žalitelj, koji nije pobijao zakonitost Uredbe br. 668/2010 tužbom za poništenje, trebao dokazati nezakonitost navedene uredbe u postupku u kojem je donesena pobijana presuda. Naime, akti Unijinih institucija načelno uživaju presumpciju zakonitosti i stoga proizvode pravne učinke sve dok ih se ne povuče, poništi u okviru tužbe za poništenje ili proglašeni nevaljanim povodom zahtjeva za prethodnu odluku ili prigovora nezakonitosti (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2015., Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, t. 52.).
- 101 U tim se okolnostima argument društva HTTS naveden u točkama 91. i 92. ove presude ne može prihvatiti.
- 102 U svakom slučaju, čak i pod pretpostavkom da je žalitelj podnio dokaze kojima se omogućuje utvrđenje nezakonitosti Uredbe br. 668/2010 zbog nedostatnog obrazloženja, prigovori društva HTTS ne mogu dovesti do priznavanja povrede prava Unije koja je dovoljno ozbiljna da dovodi do nastanka njezine izvanugovorne odgovornosti.
- 103 Naime, valja istaknuti da nedostatno obrazloženje akta kojim se uvodi mjera ograničavanja samo po sebi nije takve prirode da dovodi do nastanka izvanugovorne odgovornosti Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 30. rujna 2003., Eurocoton i dr./Vijeće, C-76/01 P, EU:C:2003:511, t. 98. i navedenu sudsku praksu).
- 104 Iz toga slijedi da treći i četvrti žalbeni razlog treba odbiti.
- 105 S obzirom na sva prethodna razmatranja, pobijanu presudu valja ukinuti.

Vraćanje predmeta Općem sudu

- 106 U skladu s člankom 61. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije, on može, u slučaju ukidanja odluke Općeg suda, sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta ili može vratiti predmet na odlučivanje Općem sudu.
- 107 U ovom slučaju, kao što je to utvrđeno u okviru ispitivanja prvog i drugog žalbenog razloga, Opći sud počinio je pogrešku koja se tiče prava kad je riječ o ocjeni prvog od uvjeta navedenih u točki 32. ove presude koji su nužni za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije.

- 108 Osim toga, budući da je Opći sud u točki 92. pobijane presude donio zaključak o nepostojanju dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije, on nije ispitivao druge uvjete koji su kumulativno nužni za nastanak njezine izvanugovorne odgovornosti (vidjeti u tom smislu presudu od 19. travnja 2007., *Holcim (Deutschland)/Komisija*, C-282/05 P, EU:C:2007:226, t. 57.).
- 109 U tim okolnostima predmet valja vratiti Općem sudu, kako bi on najprije, bez razmatranja elemenata koje Vijeće nije uzelo u obzir prilikom uvrštenja društva HTTS na sporne popise, pristupio novom ispitivanju eventualnog postojanja dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila Unije za nastanak njezine izvanugovorne odgovornosti. Zatim, ako to ispitivanje pokaže postojanje takve povrede, na Općem je sudu da ispita druge uvjete koji su nužni za nastanak izvanugovorne odgovornosti Unije, kako su navedeni u točki 32. ove presude.

Troškovi

- 110 Budući da se predmet vraća Općem sudu na ponovno odlučivanje, o troškovima ovog žalbenog postupka odlučit će se naknadno.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 13. prosinca 2017., HTTS/Vijeće (T-692/15, EU:T:2017:890).**
- 2. Predmet se vraća na odlučivanje Općem sudu Europske unije.**
- 3. O troškovima će se odlučiti naknadno.**

Potpisi